

Kennis als vermogen – aan de slag in Lerende Organisaties

VERBETER DATASTURING IN JE ORGANISATIE

Hoe verbeter je datasturing in jouw organisatie? Over dashboards die er niet toe doen, en hoe data wel kan helpen om een in control statement af te geven

Door: **Hilko de Boer**, Interim veranderadviseur en eigenaar Finolia – interim advies, training/opleiding/inspiratie; Initiatiefnemer leernetwerk Planning & Control. Auteur van “JA zeggen JA doen” – organisatie ontwikkeling van binnenuit.

Steeds meer gemeenten denken na over een ‘in control statement’. Wat is dat? En kan data daarin van toegevoegde waarde zijn? We gaan in op de informatiebehoefte op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Wat zijn effecten die we nastreven als organisatie en waarom is data daarin belangrijk.

Hoe kan jij datasturing verbeteren in jouw organisatie? In deze workshop leer je dat urgentie de start is van een verandering. Je leert welke urgenties je kunt gebruiken om datasturing op strategisch niveau te brengen zodat het de aandacht krijgt die het verdient. Een in control statement kan je zomaar eens helpen, niet om dashboards te ontwikkelen, maar vooral om samen data te gebruiken voor een betere planning en control. Daardoor wordt jouw data gebruikt voor strategische beslissingen.

Voor meer informatie zie [Finoliaportaal](#).

_____ Gemeenten laten de kansen onbenut die data bieden voor beleid. Dat leert een onderzoek van Binnenvlands Bestuur en adviesbureau Kurtosis. De ambities zijn niet helder en er wordt weinig gebruik gemaakt van de opgedane inzichten. 'Ik zou wel willen, maar ik weet niet hoe.'

Data: vrijblijvende speeltuin

Gemeenten laten verzamelde gegevens onbenut

VOLDOENDE

• tools voor data-analyse/-visualisatie	2,9*
• budget voor datagedreven werken	2,8
• tijd om te werken met data in beleid	2,5
• capaciteit voor data-analyse (kennis en kunde)	2,4

RISICO'S EN BEPERKINGEN BIJ WERKEN MET DATA

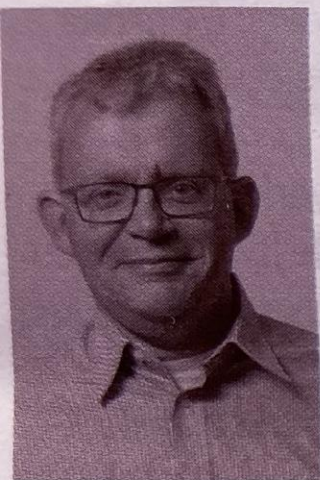
Privacy-aspecten	3,8*
Het analyseren van gegevens kost veel tijd	3,7
Het koppelen van gegevens is moeilijk/ondoelmatig	3,4
We hebben onvoldoende data tot onze beschikking	3,3
De data is niet betrouwbaar	3,3

* Op een score van 1 tot 5.

“De ambities zijn niet helder en er wordt weinig gebruik gemaakt van de opgedane inzichten”

Urgentie
check 1

- Het wordt tijd dat we data beter gaan gebruiken!
- Kan een in control statement daar bij helpen?

REKENKAMER- ONDERZOEK

Urgentie
check 2

Van een aantal rekenkameronderzoeken van het afgelopen jaar heb ik wat aanbevelingen verzameld. Ik geef ze u op alfabetische volgorde van de gemeenten. De gezamenlijke rekenkamercommissie van Dinkelland, Losser en Oldenzaal adviseert dat prestatie-indicatoren de gemeenteraden helpen bij het ver-

voorziening vast te leggen. In het informatieblad van de rekenkamercommissie van Haarlemmermeer staat dat doelen van beleid dikwijls abstract zijn en niet meetbaar.

De rekenkamercommissie van Hendrik-Ido-Ambacht beveelt een beter meetbare en meer tijdsgebonden operationalisatie van de

‘Goede informatie en meetbare doelen’

rapport ‘Tijd voor targets’ dat het college zorgt voor een goede opzet van de targets

AANDACHT VOOR STURINGSDATA

vullen van hun volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende ro. De rekenkamercommissie van Doetinchem merkt op dat maatregelen niet meetbaar, concreet en tijdsgebonden zijn geformuleerd. De gezamenlijke rekenkamer van Dongen, Goirle

doelen van het beleid aan. De rekenkamercommissie van Doetinchem merkt op dat maatregelen niet meetbaar, concreet en tijdsgebonden zijn geformuleerd. De gezamenlijke rekenkamer van Dongen, Goirle

en dat de raad de targets gebruikt. Die van Doetinchem merkt op dat maatregelen niet meetbaar, concreet en tijdsgebonden zijn geformuleerd. De gezamenlijke rekenkamer van Dongen, Goirle

Waar gaan we het over hebben

- ⦿ Een 'in control statement'
- ⦿ Informatie – strategisch, tactisch, operationeel
- ⦿ Doelen realiseren met behulp van data?
- ⦿ Wat is een urgentie om datasturing te verbeteren?
- ⦿ Dashboards – helpen die wel?

A blue thought bubble with a dark blue outline and three small circles leading to it. Inside the bubble, the text "Urgentie check 3" is written in white.

Urgentie
check 3

Vanaf 2023 moeten gemeenten een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening

Rechtmatigheid is in de kern:
het voldoen aan wet- en regelgeving

Financiële rechtmatigheid:
je voldoet, in financieel opzicht, aan wet- en regelgeving

Rechtmatigheidsverantwoording of een breder 'in control statement'

Zitten alle medewerkers qua competenties op de juiste functie?

1. Small - we werken financieel rechtmatig

Werken we wel volgens al onze beleidskaders?

2. Medium - we werken ook doelmatig

we doen de dingen goed, met onder andere aandacht voor juridische-, HR-, en beleidscontrol

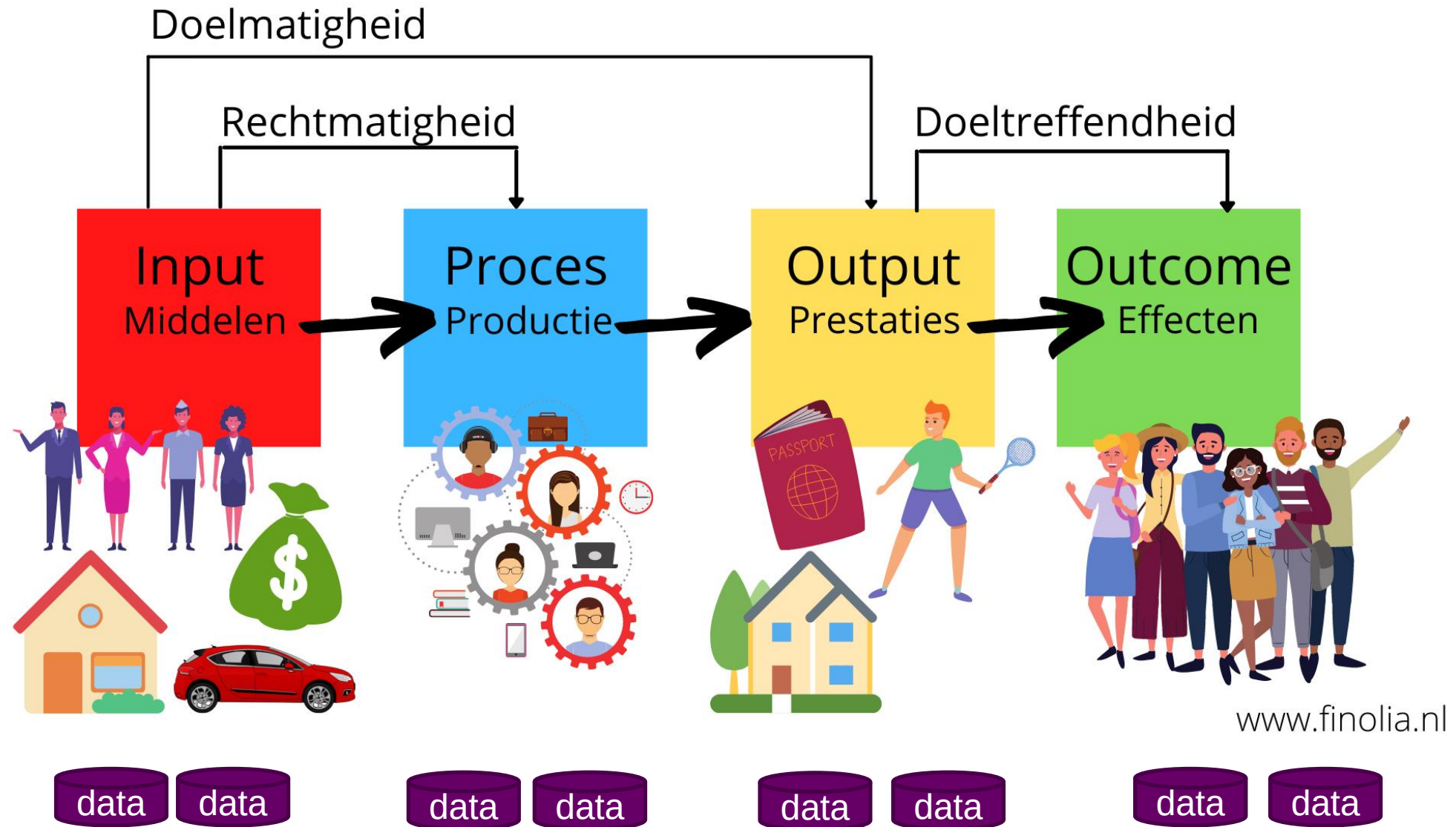
Zijn al onze contracten juridisch getoetst?

Alle beleidsnota's zijn tevens gekoppeld aan doelen van de raad

3. Large - we werken rechtmatig, doelmatig en doeltreffend

we doen de goede dingen goed en weten ook waar we kunnen verbeteren...een lerende organisatie

Bespreek in viertallen:

Welke maatschappelijke effecten
willen we bereiken?

Noem er eens 2

Tijd: 1 minuut

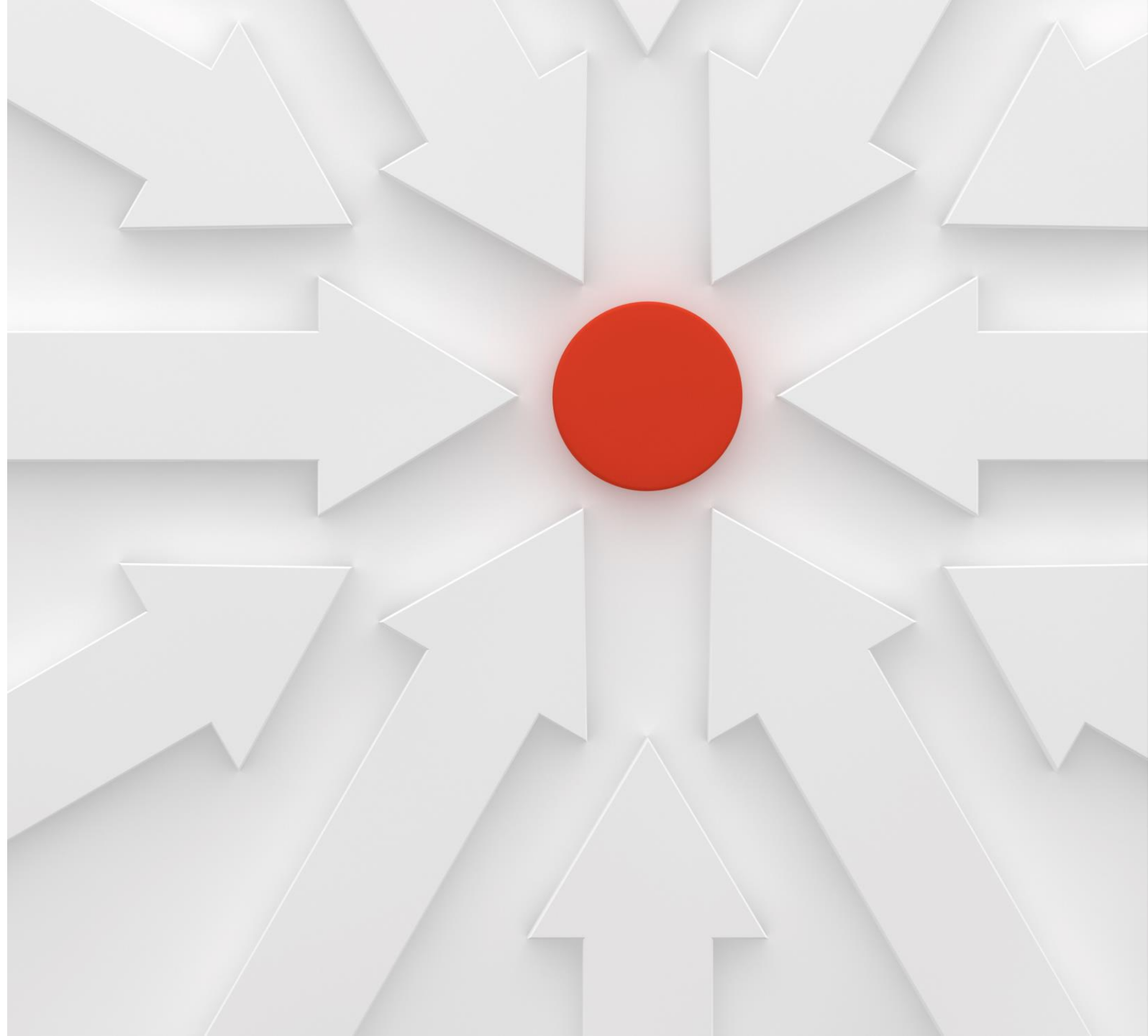
We nemen 1 te **bereiken effect**

In viertallen (in 1 minuut):
Bedenk **2 activiteiten** die helpen om
het **effect te bereiken**

en bedenk daarbij:
-> welke **data** is nodig voor

- Activiteitsmeting
- Effect meting

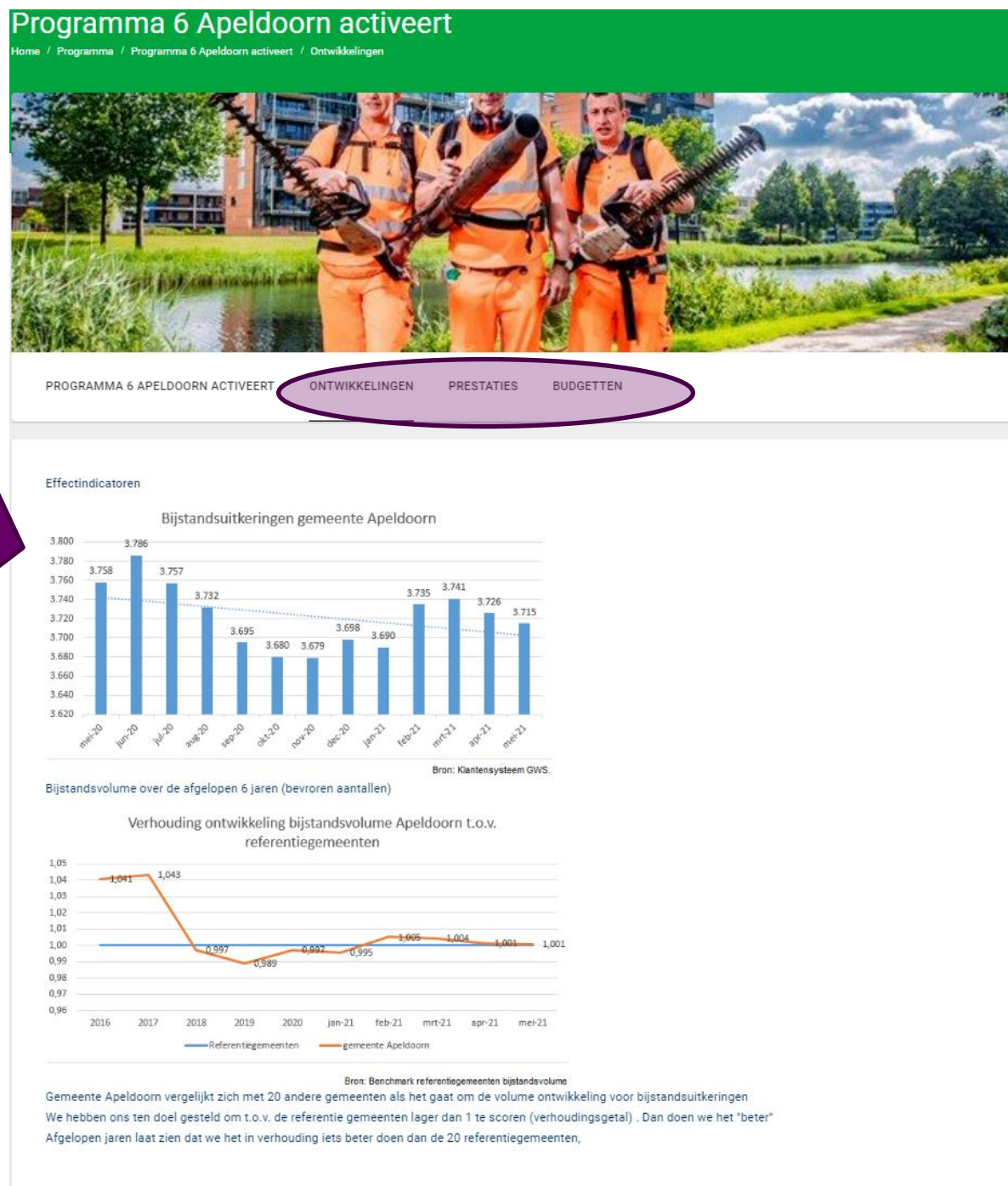
...welke systemen heb ik dan nodig,
welke processen moeten dan op orde
zijn, met welke proceseigenaren werk ik
daarin samen, kunnen we verbanden
maken tussen activiteiten en effecten...

Voorbeeld uit de tussentijdse rapportage 2021 – gemeente Apeldoorn

Sturen op effect

Weergave:
Aantallen plus de trend

Wanneer is een gemeente in control?

Een gemeentelijke organisatie is 'in control' als:

- zij gestelde doelen weet te realiseren
- het management verantwoording kan afleggen aan alle stakeholders

...en wat is daar voor nodig...

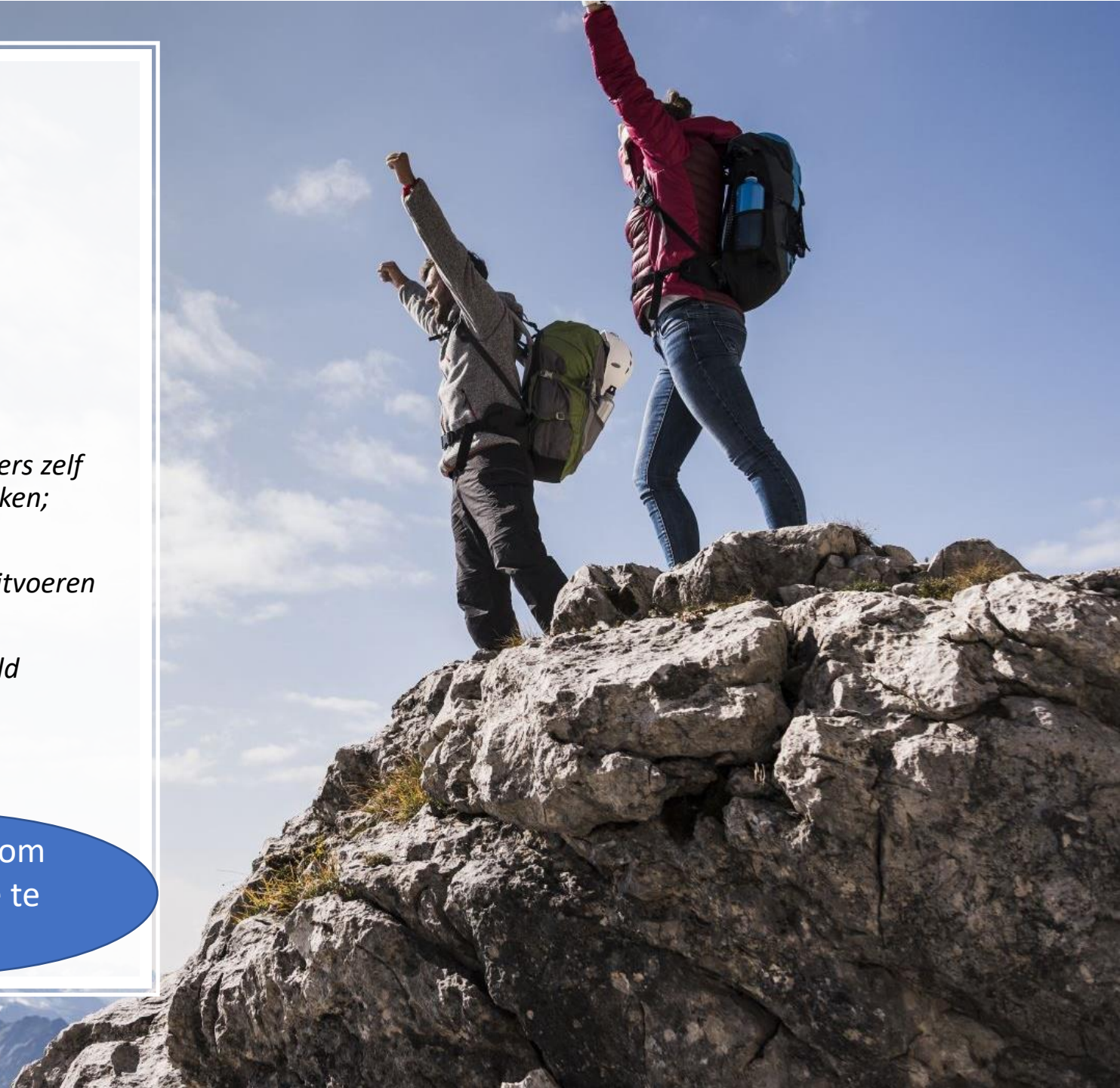
IMPACT MET DATA?

Een in control statement kan daar bij helpen...

Ambitie:

- *Operationeel zijn de **processen** zo ingericht dat managers zelf **monitoren** of hun teams **rechtmatig** en **doelmatig** werken;*
- *Het college kan **verantwoording** afleggen omdat we monitoren dat we de activiteiten doen die we wilden uitvoeren binnen budget;*
- *De raad kan constateren dat **doelen** bereikt of bijgesteld worden omdat we tijdig **bijsturen** op basis van **data** en 'dashboards' op alle niveaus in de organisatie*

Wat is nodig om
deze ambitie te
bereiken?

Niveau: Tactisch
Doelgroep: Directie/Management
Doel: (bij) sturing

Wat kan helpen is een eenvoudig en bruikbaar dashboard...maar
...wat zijn kenmerken van een bruikbaar 'dashboard'?

Dashboard helpt	Dashboard helpt niet
Doel is duidelijk (SMART)	Doel is vaag omschreven
Ambitie / streefwaarde	Geen duidelijke ambitie
Verleden, heden en toekomst + trends	Statisch getal of percentage
Goede data kwaliteit	Twijfels over de data
Snel beschikbaar	Trage en lange laadtijden
Mooi design	Weinig aandacht voor design
Gebruiksvriendelijk	‘door de bomen het bos niet zien’
Verklarende context	Verkeerde context en dito besluiten
Wordt gebruikt om bij te sturen	Verdwijnen in de ‘la’

www.finolia.nl

Mail: hilko@finolia.nl